

HEIDI HOLMAVUO

SAMI SALLINEN

VIHAINEN MIELI

MAALITTAMISTA JA VIHAPUHETTA

DOCENDO

Copyright © Sami Sallinen, Heidi Holmavuo ja Docendo

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Kansi, ulkoasu ja taitto:
Olli Järvinen / Shaky Nut Oy

ISBN 978-952-382-810-0

Painettu EU:ssa

HEIDI HOLMAVUO

SAMI SALLINEN

VIHAINEN MIELI

MAALITTAMISTA JA VIHAPUHETTA

DOCENDO

SISÄLTÖ

Esisanat

Heidi	8
Sami	9
Johdanto	13

1. MAAILMAN ONNELLISIN KANSA 15

Vihainen mieli maalittaa	16
Empatia	18
Ammattiryhmiin kohdistuva aggressio	23
Poliitikot, toimittajat ja virkamiehet maalituksen keskiössä, mutta miksi?	26
Tilastojen valossa	27
Sananvapaus vai sen rajoittaminen?	34
Kun poliisista tulee vainottu – Niko Rantsi	35
Vainoaminen rikoslaissa	42
Kyberlauma	43
Oma lauma	44
Laumasielu – seurataan auktoriteettia	48
Teboil-yrittäjän painajainen – Putinin käytyri	52
Sosiaalisen median alkua ja nousu sekä maalituksen mahdollistuminen	55
Milena Huhta – Suvakkihuora	56
Sauna, sisu ja resilienssi	60
Kommunikointitapojen muutos	64
Yliherännäisyys	66

2. MEDIA MAALITTAJANA 71

Myrskyn silmässä – Katariina Souri	72
Tosi-tv:n julkinen pilkka	84
Nautintoa epäonnistumisista	84
Pilaantunutta lihaa ja nimettömiä postikortteja	
– Linda Rantanen	88
Toimittajiin kohdistuva järjestelmällinen häirintä	91
Wille Rydman – median maalittama	96

3. VIHAISEN MIELEN AJURIT 109

Paha mieli	110
Kun kollega maalittaa – Noora Shingler	114
Sekoittuuko vihaan ja vihapuheeseen tunteet?	118
Tutkitun tiedon kyseenalaistaminen	118
Hanna Nohynek	
– Jalat maassa maalituksesta huolimatta	120
Tieteen tiellä	122
Vihan anatomia	125
Aggressiivisuus on osa meitä	129
Ennakkotapaus kymmenen vuoden takaa	
– Linda Pelkonen	136

4. TEKIJÄN SIELUNMAISEMA

143

Pahan moraalit	144
Sukellus tekijän päähän sisälle	148
Seitsemän kuolemansyntiä	153
Epävarmuus	154
Katkeruus	154
Kateus	155
Vallanhimo	156
Sosiaalinen kyvyttömyys	156
Lapsiaikuiset	157
Kusipäisyys	160
Viha tarvitsee kohteen	161
Tekijäprofiilit	162
Impulsiiviset reagoijat	163
Narsistit	164
Psykopaatit	166
Stalkkerit	167
Rikolliset	168
Ideologiset ekstremistit	169
Agitaattorit ja järjestäytyneet vaikuttajat	170
Internetin synkin pääty – Aarno Malin	172
Vihapuhekategoriat	176

5. LUO SUOJAA ITSELLESI	181
Konfliktin hallinnan vaihtoehdot	183
Luo tilannekuva	185
Taktinen profilointi*	187
Henkilön käyttäytymisprofiili	188
Motiivi ja tavoitteet	189
Vuorovaikutustyyli ja sanaton viestintä	189
Ympäristön aiheuttamat vaikutukset	191
Pelon hallinta	192
Rajojen ja reviirin määrittäminen	196
Tunteet tarttuvat	203
Tilannehallinta	204
Sisäinen auktoriteetti	205
Ohjeita sinulle	208
Loppusanat	212
Kiitokset	219
Lähteet	222

Esisanat Heidi

Journalisteihin ja muihin avoimesti omalla nimellään toimiviin ihmisiin kohdistuu johdonmukaista painostusta ja suoranaista uhkailua. Viime aikoina häiritä on entisestään koventunut, eikä tekijöitä ole nykylainsäädännön puitteissa saatu pysäytettyä. Päätoimittajien yhdistys vaati jo vuonna 2018, että toimittajien ja muiden julkisuudessa ammatillisesti toimivien ihmisten oikeusturvaa parannetaan. Vuonna 2024 riittää, että avaa minkä tahansa valtakunnan median uutissivuston, niin vastaan tulee lukuisia maalittamiseen ja vihapuheeseen liittyviä otsikoita. Elämme maassa, joka on mennyt rikki. Vuonna 2016 Journalistiliiton tekemän uhkailukyselyn mukaan joka kuudes toimittaja oli joutunut ammattinsa takia maalittamisen kohteeksi, ja osaan uhkauksia saaneista oli jopa käyty fyysisesti käsiksikin.

Oikeus sananvapauden tulkitaan tuhansin eri tavoin, ja ne jotka eivät osaa asiaa tulkita, ovat kaikista pahimpia. Sananvapauden taakse piiloutumalla oikeutetaan hyvin härskisti paskan kaataminen toisten niskaan haukkumalla, uhkailemalla, vainoamalla ja häiritsemällä monin eri keinoin. Esimerkkejä on tuhansia, mutta rikosilmoituksia vähän. Kuka tahansa julkisuudessa esiintyvä henkilö voidaan alistaa kiusaamiselle ja mustamaalaukselle. Pahinta on, että joidenkin mielestä syy on niissä, jotka ovat valinneet julkisen työn. Ajatusvääristymä ei voisi enää olla virheellisempi. Siksi uskon ja toivon, että tämän kirjan aika on juuri nyt. Kiitos, että tartuit kirjaamme ja haluat laajentaa omaa ajatteluasi ja lisätä ymmärrystä ihmisen vihasesta mielestä.

Minkä tahansa mustavalkoisen maailmankuvan omaksuvalle maailma on polarisoitunut, ja siinä on kahdenlaista sakkia: me ja muut. Eli me hyvät, muut pahat. Pieni vähemmistö muuttaa äänekkäästi ilmapiiriä, vaikka suurin osa ihmisistä käyttäytyy täysin yhteiskuntakelpoisesti. Nimimerkkien takana piileskelevät tietävät varmasti itsekkin, että eivät toimi moraalisesti oikein.

Valitettavan yleistä on myös se, että vihapuhe on sukupuolittunutta. Naiset ovat kertoneet, kuinka epäkohtien sekä vihapuheeksi ja maalittamiseksi luokiteltavien kommenttien jakaminen saa yleensä miehet kommentoimaan, että näiden asioiden esille tuominen on vain huomiohuoraamista.

Toivon tämän kirjan lisäävään turvaa, suojaa ja ymmärrystä. Ja toivon, että jokainen saisi harjoittaa ammattiaan ilman uhkailua ja pelkoa. Vaikka tiedänkin toiveen olevan turha, toivon silti.

Vain ymmärtämällä toimiamme, ymmärrämme toimia toisin. Eikä vaikeneminen koskaan ole ratkaisu.

Esisanat Sami

Olen työskennellyt 1980-luvun lopusta saakka turvallisuuden parissa, niin poliisissa kuin yksityissektorillaakin. Virkavuodet huume- ja väkivaltarikostutkijana, suojelupoliisin pääosastolla sekä operaatiot kansainvälisissä undercover-tehtävissä antoivat syvällisen näkemyksen rikollisen mielen syövereistä ja toimintatavoista. Parinkymmenen vuoden kokemus yksityissektorin yritysturvallisuudesta ja konfliktien hallinnasta on jalostanut näkemyksiäni haastavien vuorovaikutustilanteiden hallinnasta ja ylipäättään vaarallisesti käyttäytyvistä ihmisistä.

Käyttäytymisemme on muuttunut, ja ikävä kyllä, aika tavalla huonompaan suuntaan. On tosin muuttunut yhteiskuntakin. Kun aikoinaan kuulustelin ammattirikollisia, oli keskinäinen ammatillinen kunnioitus vielä voimissaan. Yksi parhaista muistoistani viikkoja kestäneistä kuulusteluista oli se, kun kymmeneksi vuodeksi lusimaan lähtevä huumausainemyyjä kiitti hyvästä asiakaspalvelusta ja lupasi lähettää vielä joulukortinkin. Molemmiin puolin ymmärsimme, että asiat tässä riitelevät, eivät ihmiset. Ammattilaisten kanssa oli helppo toimia.

Nykyään on toisin, niin poliisityössä kuin erilaisissa siviili-maailman kohtaamisissakin. Uusien katujengien jäsenet ovat omaksuneet hiljaisuuden periaatteen, viranomaisviha on iskos-tunut niin ytimiin. Samaan aikaan poliittinen retoriikka kove-nee hurjaa vauhtia, vastakkainasettelu on räjähtämässä käsiin ja jako meihin sekä muihin näkyy niin taiteessa, politiikassa, us-konnossa kuin aatteissakin. Kaukana ovat viimeisten sotien ja jälleenrakentamisen kansallisen yhtenäisyyden vuodet. Itsekkyyys ja oman edun tavoittelu ovat päivän sanoja.

Mutta valoa tunnelin päässä on näkyvillä. Kiihtyvään tahtiin saa kuulla hiljaisen enemmistön tuskastuneita kommentteja sii-tä, että ihmiset alkavat olla läpeensä kyllästyneitä pienen ja ää-nekkään joukon kiukuttelun kohteeksi joutumiseen. Järjen ääni on ehkä voittamassa, ja sitä järjen ääntä haluamme tässä kirjassa tukea. Onko oikein, että numeerisesti pieni joukko ihmisiä ter-rorisoii muita henkisellä väkivallalla kapeine mielipiteineen? Hy-väksymmekö sen, että vain rajatun joukon näkemyksiä kunnioi-tetaan ja että kaikkien tulisi alistua niihin? Haluammeko elää yhteiskunnassa, jossa rakentavaa ja asiallisen kriittistä sananva-pautta rajoitetaan? Näiden kysymysten äärelle olemme pysäh-tyneet ja tuoneet tähän kirjaan tietoa, kokemusta ja vertaistari-noita, jotka toivottavasti herättävät lukijassaan halun muuttaa omalta osaltaan yhteiskuntaamme suvaitsevampaan ja rakenta-vampaan suuntaan.

Kirjan suuri kysymys on: kumpi on pahempi, se että joku päätyy henkistä huonommuuttaan maalittamaan meitä, vai se, että alistumme siihen? Passiivisuus ei ole vaihtoehto. Passiivi-suus on vihreä valo vihaiselle mielelle. Vihreän valon sijaan mei-dän täytyy painaa punaista valoa. Osoittaa konkreettisesti omal-la käytöksellämme ja toiminnallamme, että törkeällä käytöksellä terrorisoivat ihmiset eivät voi päättää, mihin tämä yhteiskunta on menossa.

Tämä vaatii ymmärrystä vihaisen ihmisen käyttäytymisestä. Se vaatii analyyttisyyttä, kykyä nähdä pintaa syvemältä, se vaatii omien pelkojen ja tunteiden hallintaa, ja ennen kaikkea se vaatii uskallusta, rohkeutta tehdä oikein. Ottaa askel eteen ja osoittaa, että raja kulkee tässä, ja näyttää, että vihainen mieli ei voi rajoittaa muiden ihmisten elämää.

Toivomme, että tämä kirja herättää ajatuksia ja avartaa näkemystä vihaisen mielen synkkiin syvyyksiin. Tieto lisää ymmärrystä ja oikein ohjattuna ymmärrys muuttuu oikein tekemiseksi. Ennen kaikkea kuitenkin toivomme, että vihainen mieli on sinulle vastaisuudessa vähemmän pelottava ja entistä helpommin hallittava. Viha ei ole pelottavaa, vaan pelottavaa on se, jos lomaannumme sen edessä ja annamme sen ohjata elämäämme.

Toukokuussa 2024,
Heidi Holmavuo & Sami Sallinen

Kiitos

*Suomen tietokirjailijat ry:lle,
että tuitte rahallisesti kirjoitusmatkaamme.*

JOHDANTO

Joukossamme elää ja vaeltaa joukko ihmisiä, jotka ovat valmiita vahingoittamaan toisia, hyötymään toisten kärsimyksestä ja ajamaan kylmästi omia intressejään täysin piittaamatta aiheuttamastaan vahingosta. Näin on aina ollut ja näin tulee aina olemaan. Ihmisen luonto on sellainen, ja vallitseva ympäristö tuntuu olevan omiaan ruokkimaan itsekkyyttä ja oman edun ajamista.

Maailma makaa mielenkiintoisessa asennossa kaikkine haasteineen. Turvallisuusympäristömme ja sen mukana meidän käyttäytymisemme on viimeisten vuosien aikana muuttunut niin radikaalisti, että se vaikuttaa siihenkin, kuinka kohtelemme muita ihmisiä ympärillämme. Tapamme kommunikoida on muuttunut, ja entistä aggressiivisemmasta asenteesta muita ihmisiä kohtaan on tullut lähes uusi normaali.

Kirjoitimme tämän kirjan tarpeeseen. Kohdennettu häirintä, vihapuhe ja maalittaminen ovat kasvava ongelma, joka koskettaa meistä jokaista, jos ei suoraan niin ainakin välillisesti median ja sosiaalisen median kautta. Ilmiö on hiipinyt pikkuhiljaa arkeemme hiljaisella hyväksynnällämme. Törmäämme jatkuvasti vastakkainasetteluun ja suvaitsemattomuutteen, ja kontrolloimattoman aggressiiviseen käyttäytymiseen. Kaikki tämä vaikuttaa negatiivisesti maailmankuvaamme, hyvinvointiimme ja ennen kaikkea psyykkiseen turvallisuuden tunteeseemme.

Vaikka kirjan otsikko viittaa maalittamiseen ja vihapuheeseen, tarkastelemme vihaisen mielen tekosia hieman laajemmasta näkökulmasta. Toisen ihmisen henkinen tai fyysinen vahingoittaminen on monimuotoista ja uhrillensa aina järkyttävä kokemus. Mielestämme on tärkeä ymmärtää, miksi joku haluaa tietoisesti aiheuttaa tuskaa toiselle ihmiselle, minkälaisia käyttäytymispolkuja ylipäätään noudatamme ja kuinka voimme suojella itseämme ja läheisiämme vihaisilta mieliltä.

Yhdistetty kokemuksemme rikostutkinnasta, konfliktien hallinnasta, pelastuslaitokselta ja tutkivan rikosjournalistin työstä avaa näkymän vihaisen mielen sielunmaisemiin. Uskomme, että tästä kirjasta hyötyvät kaikki, jotka haluavat ymmärtää vihaisen ihmisen käyttäytymistä tai jotka haluavat löytää konkreettisia keinoja henkisen tai fyysisen väkivallan hallintaan. Kirjan luettuasi mikään haastava kohtaaminen tai henkisen väkivallan muoto ei tule enää näyttämään entiseltään. Ja saattaapa tekstistä löytyä pohdittavaa omankin käyttäytymisen osalta. Elämme juuri sellaisessa maailmassa, jonka olemme itse luoneet ja johon vaikutamme omalla käyttäytymisellämme päivittäin.

1 2 3 4 5

**MAAILMAN
ONNELLISIN
KANSA**

Vihainen mieli maalittaa

Käyttäytymisemme ja tapamme kommunikoida on muuttunut, ja muutoksen vauhti on ollut viime vuosina hämmästyttävän kova. Poliittinen retoriikka on muuttunut aggressiivisemmaksi. Tietoista vastakkainasettelua harjoitetaan kiihtyvällä tahdilla, ja tämä ikävä ilmiö näkyy erityisesti sosiaalisessa mediassa ja erilaisilla keskustelupalstoilla. Siellä kun on helppo huudahdella törkeyksiä anonyymisti ja käytännössä ilman mitään seurauksia.

Syitä käytöksen muutokseen on haettu niin sosiaalisen median vaikutuksesta keskustelukulttuuriimme kuin itsekeskeisyyden lisääntymisestäkin. Tekijöitä on varmasti monia, eikä pienimpänä varmaankaan se, että viimeisten vuosien aikana mieltämme ovat rasittaneet useat globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, pandemia, Venäjän hyökkäyssota, inflaatiosta ja heikoista taloudellisista näkymistä puhumattakaan. Vaikka ihmisen mieli on käsittämättömän sopeutuva, aiheuttaa ympärillämme nousevat uhat väkisininkin epävarmuutta ja paha mieltä, mikä puolestaan on omiaan vaikuttamaan siihen, kuinka kohtelemme ihmisiä ympärillämme.

Paha mieli johtaa joskus vihaiseen mieleen, ja vihainen mieli jakaa mielellään tuskaansa eteenpäin. Oma paha olo tuntuu vähentyvän, jos muitakin ahdistaa yhtä paljon. Aina pahan mielen purkaminen ei kuitenkaan jää vain yksittäiseksi vihan purskeeksi, vaan siitä saattaa kehittyä jatkumo yksittäistä ihmistä kohtaan. Halu aiheuttaa toiselle mahdollisimman suurta tuskaa muuttaa teon suunnitelmallisemmaksi ja kohteen osalta huomattavasti vakavammaksi.

Kun koventuneesta kielenkäytöstä tulee uusi normaali, laskee oman toiminnan rima aivan huomaamatta. Pidäkkeet katoavat, kun toiminnasta tulee yleisesti hyväksyttävää. On aivan relevantti kysymys, miksi yksittäinen kansalainen ei voisi päästellä suustaan loukkauksia, jos kerran poliitikotkin tekevät niin. Mitä isot edellä, sitä pienet perässä. Suomalaisten arvoihin on aina kuullut toisten yksityisyyden kunnioittaminen, väljässä maassa kun asumme. Mutta kun seuraa tämän päivän keskustelukulttuuria, voi vain ihmetellä, mitä arvokkaalle ja toisia kunnioittaval-

le asenteellemme on tapahtunut ja mihin suuntaan haluamme tapaamme kommunikoida kehittää. Lisääntynyt vihapuhe, kateruuden purkaukset somessa ja epäkunnioittava käytös muita ihmisiä kohtaan tuntuvat pinttyneen osaksi nykyistä tapakulttuuriamme. Ikävä kyllä.

Vaikka koko ilmiö on noussut yhteiskunnalliseen keskusteluun vasta viime aikoina, on kyseessä kuitenkin yhtä vanha teema kuin on ihmisen historiakin.

Hyvä esimerkki pahasta

700 miljoonaa ihmistä seurasi suoraa tv-lähetystä vuonna 2006. Kyseessä oli jalkapallon MM-finaali. Finaalissa kohtasivat Ranska ja Italia. Jatkoajalla Ranskan Zinedine Zidane löi päällään Italian Marco Materazzia rintaan, sai punaisen kortin ja tuli häädeytyksi kentältä. Mikä sai hänet toimimaan näin?

Syistä on liikkunut monenlaisia väitteitä. Yhden mukaan Materazzi olisi solvannut Zidanen vanhempia, etenkin tämän äitiä, toisen väitteen mukaan Materazzi olisi haukkunut Zidanen siskoja prostituoiduksi. Myöhemmin toinen osapuolista pyysi julkisesti anteeksi: *”Niin ei olisi saanut tehdä. Toimin väärin, ja niin ei olisi saanut tehdä, koska tapahtumaa katseli miljoonia ihmisiä”*, Zidane totesi Canal+:n haastattelussa. Hän halusi pyytää anteeksi katsojilta, mutta ei katunut tekoaan, sillä se olisi tarkoittanut, että Materazzi olisi ollut oikeassa lausueessaan pahat sanansa. Pusku jäi Zidanen viimeiseksi teoksi ammattilaisena, sillä mies lopetti uransa Saksan MM-kisoihin.

Sanat ovat joskus iskuja pahempia, eikä ihminen tule ikinä oppimaan niin, että nämä verbaaliset iskut loppuisivat. Syy on pelottavan yksinkertainen:

Ihminen on suhteellisen kehittynyt yksilö, hän on tietoinen itsestään, ja hänen on saatava päteä ja toteuttaa itseään. Jos hän kokee epäonnistuneensa yksilönä, seuraa turhautuminen, eivätkä kaikki meistä kehittyneistä yksilöistä osaa käsitellä omia turhautuneisuuden tunteitaan, vaan meille syntyy tarve loukata ja solvata.

Empatia

Ihminen sietää huonosti epävarmuutta. Meillä on pakonomainen tarve kontrolloida ympäristöämme ja hallita omaa elinpiiriämme. Sen vuoksi itselle vieras käyttäytymistapa saattaa olla ahdistava kokemus: *”kuinka tuo voi tehdä toiselle ihmiselle noin”*. Järkytymme, kun luemme terrorismista tai sodassa tapetuista ihmisistä, ja hyvä niin. Väkivalta ei missään muodossa ole asia, johon pitäisi millään tavalla turtua, ei ikinä eikä koskaan. Mutta jos pystyisimme asettamaan itsemme herkemmin toisen ihmisen asemaan, huomaisimme itsessämmeakin piirteitä, jotka voisivat toisen ihmisen silmin näyttää arveluttavilta.

Otetaan esimerkkinä terrorismi. Miltei yksimielisesti tuomitsemme terrorismin, eikö niin? Terrorismi on suunnitelmallista väkivaltaa, jolla pyritään saavuttamaan omia tavoitteita ja vaikuttamaan toiseen osapuoleen. Terrorismista puhuttaessa tulee ensimmäisenä mieleen radikaali-islamistinen ja oikeistolainen terrorismi, ehkä separatistinenkin terrorismi, mutta vähemmän valtiollinen terrorismi. Terrorismiin kuuluu pelon aiheuttaminen, epävarmuus ja nykyisessä muodossaan niin sanottujen pehmeiden kohteiden eli yleensä siviilien vahingoittaminen ja teurastaminen. Näin ollen kaiken inhimillisyyden nimissä terrorismin pitäisi olla tuomittava teko. Näin meistä valtaosa sen ajattelee.

Mutta muuttuuko suhtautumisemme terrorismiin, jos kuvitteleme tilanteen, missä esimerkiksi Venäjä vyöryy rajapyykkiemme yli ja valtaa Suomen, ottaa demokraattisen valtiomme hallintaansa, rikkoo perheet, lähettää lapsia uudelleen kasvatettavaksi omille sydänmailleen, vangitsee valtaa pitävämme ja tappaa tuhansia sotilaitamme ja nuoria varusmiehiämme. Suomi miehittäisiin, ja meistä tulisi orjavaltio ilman omaa armeijaa, riippumatonta poliisia tai oikeusjärjestelmää. Kauhistuttava ajatus.

Kuinka moni suomalainen nousisi siinä vaiheessa barrikadeille? Kuinka moni hyväksyisi väkivallan valloittajaa ja uutta val-

lanpitäjää kohtaan eli siis terrorismin? Suomen kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikovin vuonna 1904 salamurhannut Eugen Schauman nousi kansallissankariksi. Ja vuonna 1933 Valtioneuvoston linnan portaikossa paljastetussa muistotaulussa luki latinaksi se pro patria dedit, antanut itsensä isänmaan puolesta. Venäjän näkökulmasta Schauman oli terroristi, samoin kuin jatkosodan jälkeiseen asekätkentään syyllistyneet suomalaiset sotilaatkin. Määritelmä riippuu katsantokannasta, toisen terroristi saattaa tarkoittaa toiselle kansallissankaria.

Suomalainen isänmaallisuus saisi varmasti monet meistä toimimaan terroristin lailla, jos Suomi alistettaisiin esimerkiksi vaikka Venäjän alaisuuteen. Esimerkiksi heittelemään kiviä ja polttopulloja valtaajien tankkeja kohti, katkomaan bensaletkuja, tuhoamaan rautateitä ja tappamaan ihmisiä. Eli toimimaan samalla tavalla kuin terroristit, joita syystäkin tuomitsemme. Terrorismia, kuten minkään muunkaanlaista toisen vahingoittamista, ei voi hyväksyä, mutta sitä on helpompi ymmärtää, jos käyttää pienen hetken sen pohtimiseen, kuinka itse toimisi vastaavassa tilanteessa. Tästä empatiassa on nimenomaan kyse: kyvystä ja halusta nähdä tilanne toisen ihmisen silmin.

Sekä sympatia että empatia määritellään helposti myötätunnoksi, mutta niillä on eronsa. Sympatia on tunne, kyky tuntee iloa ja tuskaa yhdessä toisen ihmisen kanssa. Sympatia on samaistumista toisen tunteisiin ja kykyä myötälää ilman analyytisyyttä tai tarvetta objektiiviseen tulkintaan. Empatia sen sijaan on taito ja ennen kaikkea halu ymmärtää toisen käyttäytymistä ja siihen johtaneita syitä ja vaikuttimia.

Empatia on kuulustelevalle poliisille ja panttivankineuvottelijan työkalu, kuten monen muunkin ammattikunnan, joka joutuu ratkomaan haastavia vuorovaikutustilanteita ja ymmärtämään täysin eri tavalla käyttäytyvän ihmisen toimintamalleja. Empatia on yksi tärkeimmistä taidoista, kun ratkotaan erimielisyyksiä, ja se on ehdottomasti avainasemassa myös tilanteissa, joissa haluamme hallita vihaisen mielen aiheuttamia ongelmia.

Empatia auttaa meitä ymmärtämään, mitkä henkilön todelliset tavoitteet ovat ja kuinka henkilö haluaa tavoitteisiinsa päästä. Empatian hyödyntäminen muuttaa myös tilannekuvaa. Mitä selkeämpi näkemys meillä on henkilön käyttäytymistä ohjaavista mekanismeista ja intresseistä, sitä objektiivisemmän tilannekuvan voimme muodostaa.

Empatia auttaa myös omien tunnetilojen ja stressituntemusten hallinnassa. Kun saamme osaksemme kohtuutonta kritiikkiä tai meitä kohti hyökätään verbaalisesti, keskitymme miltei automaattisesti omiin fysiologisiin stressireaktioihimme: syke nousee, verenkierto kiihtyy ja puna nousee poskille. Ja kohta keskitymmekin puolustamaan itseämme, näkemyksiämme ja egoamme. Meillä on konfliktitilanteissa luontainen taipumus suojella omia intressejämme ja samalla väheksyä toisen osapuolen vastaavia. Vastakkainasettelun asemapaikat on näin valittu, ja molemmat osapuolet keskittyvät pitämään kiinni omista näkemyksistään. Periksi ei anneta. Tuttu tilanne niin arjessa, työelämässä kuin vihaisten ihmisten kanssa asioidessakin.

Tilanne muuttuu kuitenkin sekunnissa, jos hyppäämme yli omista tunnekuohuistamme ja keskitymme hyödyntämään empatiaa. Koko olemuksemme muuttuu, kun haluamme aidosti ymmärtää, mikä täyttymätön tarve tällä ihmisellä on siihen, että hän käyttäytyy niin kuin käyttäytyy. Mitä aidommin haluamme ymmärtää toisen motiiveja ja toimintaa, sitä enemmän siirrymme mentaalisesti ja usein myös fyysisesti kohti tätä toista osapuolta. Tämä on kaksisuuntainen tie. Itse saamme paremman ymmärryksen toisen käyttäytymisestä, ja toinen puolestaan kokee tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi.

Arkikielen termi, ilman määritelmää

Maalittaminen on arkikieleen yleistynyt termi, mutta sillä ei ole yleisesti hyväksyttyä yksiselitteistä määritelmää eikä sitä myöskään ole erikseen säädetty laissa rangaistavaksi. Koska maalittaminen on kuitenkin iskostunut yleiseen sanavarastoon ja kuvaa

varsin osuvasti johonkin ihmiseen kohdistettua häirintää, käytämme tässä kirjassa maalittamista yleisterminä kuvaamaan jonkin tahon, yksittäisen tai useamman henkilön, yhteen ihmiseen kohdennettua vihamielistä häirintää.

Kun teon tarkoituksena on saada joukko ihmisiä hyökkäämään yhden yksittäisen kohteen kimppuun, on kyse maalittamisesta. Maalittaminen voi ilmetä häiriköintinä, maineen pilaaamisena, väärän tiedon levittämisenä, someväkivaltana tai uhkailuna, joskus myös omaisuuden tai henkilöiden vahingoittamisena. Periaatteessa se voi ilmetä minä tahansa fyysisen tai psyykkisen väkivallan muotona. Maalittaminen on järjestelmällistä häirintää, joka voi kohdistua keneen tahansa: yhtä hyvin median kuin politiikankin edustajaan, virkahenkilöön, yrityksen tai yhteisön hallituksen jäsenenä tai yrittäjään. Aivan liian usein myös aivan tavalliseen yksityishenkilöön. Kuka tahansa voi joutua maalittamisen kohteeksi, jos oma mielipide tai teko loukkaa maalittajan arvoja tai tunteita.

Useista selvityksistä ja maalittamisen kriminalisointiin pyrkivästä lakialoitteesta huolimatta maalittamista ei ole Suomessa kriminalisoitu, kuten ei myöskään esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa, Itävallassa, Ranskassa ja Alankomaissa. Oikeusministeriön kannanottojen mukaan kriminalisointi ei ole tarpeen, koska rangaistaviksi on jo säädetty lukuisia rikoksia, joiden katsotaan liittyvän sellaiseen toimintaan, johon käytetty termi maalittaminen usein yhdistetään. Näitä rikoksia ovat esimerkiksi virkamiehiin kohdistuvat rikokset, julkinen kehottaminen rikokseen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, kunnianloukkaus, laitton uhkaus, vainoaminen ja pakottaminen. Lisäksi usean tekijän tekemään rikokseen sovelletaan rikoslain yleisiä oppeja osallisuudesta. Huomionarvoista on myös, että laitton uhkaus tuli 1. lokakuuta 2021 virallisen syytteen alaiseksi, jos teko kohdistuu henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi.¹

¹ Oikeusministeriön kolumni, oikeusministeri Leena Meri, <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/maalittamisilmion-kriminalisointi>

Kuinka toimii ministeri, taiteilija, toimittaja tai virkahenkilö, kun hän kokee joutuneensa maalittamisen kohteeksi?

KIRJA tarjoaa julkisuudesta tunnettujen henkilöiden maalittamiskokemusten lisäksi syväluotaavan näkemyksen siihen, mistä aggressiivisuus ja viha kumpuaa, mitä ne aiheuttavat ja kuinka niiltä voi suojautua.

KIRJOITTAJIEN laaja kokemus rikostutkinnasta, konfliktien hallinnasta ja tutkivasta rikosjournalismista luo ainutlaatuisen ja mielenkiintoisen näkökulman vaikeaan aiheeseen.

Heidi Holmavuo tutkii ilmiölähtöisesti maalittamista. Hän on rikoskirjailija ja siviilitutkija, joka on työskennellyt myös pelastuslaitoksella.

Sami Sallinen on poliisin entinen rikostutkija ja ihmisen käyttäytymiseen erikoistunut turvallisuusalan ammattilainen, valmentaja, puhuja sekä Conflict Control Oy:n perustaja.

KL 07

ISBN 978-952-382-810-0

9 789523 828100

DOCENDO

www.docendo.fi